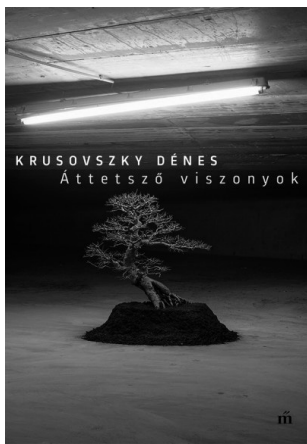

TAKÁTS MÁRK DÁVID

Álomszerű valóságok

KRUSOVSZKY DÉNES: ÁTTETSZŐ VISZONYOK

Magvető Kiadó
Budapest, 2020
92 oldal, 2699 Ft

”

Az *Áttetsző viszonyok* Krusovszky Dénes ötödik verseskötete. A lassan két évtizedes karrierje alatt József Attila- és Artisjus-díjakkal is kitüntetett író még magáénak tudhat esszégyűjteményeket, műfordításokat és egy novelláskötetet. Az utóbbi években az *Akik már nem leszünk sosem* című 2018-as nagyregényével került a magyar irodalmi élet középpontjába, amivel 2019-ben a Libri irodalmi közönségdíját is elnyerte.

Az *Áttetsző viszonyok* versei a mindennapokat, a napról napra tartó életet ragadják meg költői szempontból, és bár a téma önmagában elég tágnak hangozhat, azonban ezt nem akárhogyan teszik. A kötet kontextusában az álom a mindennapi élet ugyanolyan fontos aspektusaként van kezelve, mint az ébrenlét, és ez egy olyan poétikai helyzetet eredményez, ahol az olvasó sokszor nem is tudja, hogy egy-egy bemutatott élmény, állapot az álombeli vagy a valóságos események tapasztalataiból táplálkozik. A kettő közötti határ teljesen elmosódik, a köztük lévő viszony pedig áttetszővé lesz. Az álmodás szimbólumrendszere, jelentésközzvetítési mechanikája hasonlatos a költészet allegorikusságára, és Krusovszky erre a párhuzamra épít azzal, amikor a reális és szürreális eseményeket ebben a kontextusban egymás mellé helyezi.

A kötetben továbbá keverednek a különböző költői hangnemek, azonban a versek formájukra nézve mind szabadversek, néhol dalszerűek, néhol prózaibbak, helyenként pársorosak, megint máshol pedig terjedősek.

A kötet négy részre van osztva. Az első és a harmadik szakaszban mind individuális versek vannak összegyűjtve, amik között a fellelhető kapcsolat asszociatív, ami az egész kötetnek sajátja. Itt domborodik ki a leghatározottabban az a fajta álom és valóság közötti ambivalencia, amit a korábbiakban bemutattam.

A második és negyedik szakaszok egy-egy nagyobb lélegzetvételű vers, a *Számozott mondatok* és a *Spirál*. A

Számozott mondatok szám szerint száz mondatból áll, amik között csak konceptuális kapcsolatot találni. Ezek véletlenszerűen összeválogatott, kontextusukból kiragadott fragmentumok. Olyasmi, mint amit olyankor hallunk, amikor elmegyünk két beszélgető ember mellett az utcán, és csak egy mondatot kapunk el a beszélgetésükből.

„41. Megrepedt a betonszarkofág, idén is bementák, ez már mindig így lesz. 42. Azért kértem tanácsot, hogy tudjam, mit nem fogadok meg. 43. A cipőkanalat is használni akarta, de az már sok volt. 44. Micsoda faszág lélekvesztőnek hívni. 45. A permetezőgép egész nap felettünk körözött.”

Ez az álom kontextusában azt az érzést is eszünkbe juttathatja, amikor az ember fejében az ébredés utáni percekben még visszhangzik egy-két mondat, de már nem tudja, hogy azok mit jelentettek az ébredését megelőzően. A *Számozott mondatok* formátumában nagyon hasonlít Simon Márton 2013-ban megjelent *Polaroidok* című kötetére, ami szintén környezetektől megfosztott, majd beszámozott mondatokat vonultat fel, azonban több fontos eltérés is van közöttük. A *Polaroidok* nem rendelkezik azzal a szövegkörnyezettel, mint amiben a *Számozott mondatok* találjuk, továbbá a *Polaroidok* számozása bevallottan találmányra készült, míg az első egytől-százig tartó felsorolás. Többek között az utóbbi tényezők hiánya miatt is érződik a *Polaroidok* helyenként öncélúnak, azonban a megfelelő szövegi-gondolati koherencia létrehozásával Krusovszky okot ad a véletlenszerűsége.

A *Számozott mondatok*ban kikristályosodott formátum már a verseskötet első részében található *Észrevételek* című vers-trilógiában jelenik meg először, itt azonban az sokkal fókuszáltabb egy bizonyos jelenség vagy esemény konstatálására, míg a *Számozott mondatok* sokkal kaotikusabb.

*„Azt mondták, túl sok, ki kell
vennem belőle, kivettem,
akkor meg nem volt már elég.*

*

Engem valamiért nem szeretnek az állatok.

*

...

*Befejezetlen nyaralók a töltés mentén,
és az út végén a leláncolt sorompó.”*

A már említett *Spirál* illő lezárása a kötetnek. A behúzással elválasztott bekezdésekből álló szövegcsokor a szabad írásnak és az álomszerű történetvezetésnek egyenesen bódító keveréke.

Nem csak itt nyilvánul meg a tartalom olvasóra gyakorolt közel tudatmódosító hatása. A verseskötet tartalma és annak olvasása egy meditatív folyamatnak is felfogható. Ezek a megfigyelés versei, és olyan hatást keltenek, mint amikor az irányított meditáció közben arra bátorítják az embert, hogy egyenként vegye végig az összes testrészét, és mindig arra koncentrálnon, hogy annak egy kifejezett részében mit érez. Krusovszky itt egy nagyon hasonló gyakorlatot végez, csak a környezetével és az abban vele történő eseményekkel. Ez a verseskötet

a hosszú csöndes merengések testamentuma, azon hosszú merengéseké, amikor huzamosabb ideig egy bizonyos részletre vagy dologra fókuszálunk, és annak elkezd fellazulni a valószerűsége. Az olvasó azon kaphatja magát, hogy őt magát is belevonták ebbe a folyamatba.

*„A föld valóban kerek, de az emberi lélek
egészen lapos, lapos és kissé gyűrött a szélein”*

A kötet ezáltal természetéből, azaz a megfigyelésből fakadóan filozofikus, de a filozófiája sohasem csap át az akadémiaiba, ő maga is az álmok metaforikus-szimbolikus síkján marad. Ez nem egy szabályok közé szorítható filozófia – ez a szabad asszociáció, az álomi szabadsággal felruházott gondolkodó zsigeri, ösztöni filozófiája. Még akkor is, amikor konkrét filozófustól idéz (Sartre) – a maga kontextusában teszi, és a saját értelmezése szerint fordítja azt ki.

*„a sivatag a pokol, a pokol a másik
ember, a másik ember tehát a sivatag,
de maradjunk inkább abban,
hogy a sivatag sivatag, a másik ember
másik ember, a pokol pedig nem létezik”*

Természetesen amikor egy ennyire személyes téma kerül feldolgozásra, mint az álom, nagyon nehéz nem beleesni az öncélúságba. Ha a kész produktum úgy hangzik, mint egy személyes álomnapló, ami csupán az álmodó számára hordoz jelentést, de sokszor az ő számára sem, az az olvasó számára elidegenítő, de Krusovszky ezeket a tagadhatatlanul személyes élményeket univerzális eszközökkel mutatja be, és így azok allegóriákká és archetípusokká válnak, ami a kötetet egy mélységesen emberi termékké teszi.